

Aanvullend rapport 2 van deputaten kerkorde en kerkrecht

Integrale regeling voor de revisie- en appelprocedure

5 *Inleiding*

Deputaten kerkorde en kerkrecht adviseren de generale synode om de Integrale regeling voor de appelprocedure te herzien op een belangrijk punt. Volgens de huidige regeling staat het een bezwaarde vrij om te kiezen tussen het indienen van een revisieverzoek of het starten van een appelprocedure. Deputaten stellen voor om in te voeren dat

10 belanghebbenden die willen opkomen tegen een besluit van een kerkelijke vergadering altijd eerst een revisieverzoek moeten indienen bij diezelfde kerkelijke vergadering. Hieronder zullen wij puntsgewijs aangegeven op grond van welke argumenten deputaten voor herziening zijn van de huidige regeling.

- 15 1. Voor bezwaarden en kerkenraden is het thans niet altijd duidelijk welk instrument zij kunnen inzetten om tegen een besluit van een kerkelijke vergadering op te komen. Deputaten hebben hieromtrent de afgelopen jaren meerdere keren vragen gekregen. De huidige regeling is kennelijk -vanwege de keuzevrijheid- in de praktijk niet zo helder en eenduidig.
- 20 2. Als men kiest voor een revisieverzoek is volgens de huidige regeling de appelprocedure meteen afgesloten (art. 11.7). Bij een revisieverzoek is er zodoende niet echt een 'drukmiddel' op de betreffende kerkelijke vergadering om het besluit grondig te heroverwegen. Het zijn -zeker in het geval van de kerkenraad- bovendien veelal dezelfde
- 25 zodoende in de huidige vorm geen voldoende adequaat instrument. Het biedt onvoldoende rechtsbescherming aan bezwaarden.
3. Ook in het Nederlandse bestuursrecht is de procedure zo dat een bezwaarde in de regel eerst een bezwaarschrift moet indienen bij het bestuursorgaan zelf. Eerst na de beslissing op bezwaar van het bestuursorgaan, kan men in beroep gaan bij de rechtbank. In de fase
- 30 van bezwaar (revisie) wordt doorgaans veel gerepareerd en/of opgehelderd. De bezwaarde wordt gehoord, het besluit wordt nader toegelicht en soms aangepast of geheel herzien. Zodoende volstaat in veel gevallen de bezwaarfase. Hierbij speelt zeker mee dat het bestuursorgaan bij het opstellen van de beslissing op bezwaar de druk van een mogelijk beroep bij de rechtbank voelt, die immers in
- 35 voorkomende gevallen grondig gaat kijken naar de totstandkoming en de motivering van het besluit. Bestuursorganen zullen mede vanwege dit drukkemiddel onzorgvuldigheden trachten te voorkomen en grondig te werk gaan bij de beslissing op bezwaar. Deputaten willen dat dit drukkemiddel ook wordt ingebracht in de revisiefase van ons kerkrecht. Dat zal de kwaliteit van de besluiten en de rechtsbescherming van bezwaarden ten goede kunnen
- 40 komen.
4. In de revisiefase kunnen argumenten en gezichtspunten worden ingebracht die de kerkelijke vergadering bij het nemen van het primaire besluit over het hoofd heeft gezien, niet kon kennen of onvoldoende heeft meegewogen. De praktijk is nu dat die gronden niet zelden eerst in de appelfase boven tafel komen. Wanneer deze gronden direct bij de
- 45 kerkelijke vergadering die het besluit nam op tafel worden gelegd, kan de zaak/kwestie waar mogelijk klein worden gehouden. Beroepsprocedures (lees: appelprocedures) zijn tijdrovender, ingrijpender, duurder, meer mensen bij betrokken, pijnlijker. Alles wat in een bezwaarprocedure (lees: revisieprocedure) ondervangen kan worden, is meegenomen. Deputaten hopen en denken

dat door de verandering van de regeling op dit punt, het aantal appelprocedures kan worden teruggebracht.

Hieronder de wijzigingen in de regeling, zoals deputaten die voorstellen.

5 *Artikel 1 Definities*

- 1.1 Besluit: een beslissing van een (meerdere) kerkelijke vergadering, die is vastgelegd in de notulen van die vergadering of in een besluitenlijst en/of schriftelijk is meegedeeld.
- 1.2 Primair besluit: het oorspronkelijke besluit van een kerkelijke vergadering, dat voorwerp is van de appelprocedure.
- 10 1.3 Revisieverzoek: verzoek tot wijziging van een primair besluit van een kerkelijke vergadering bij diezelfde kerkelijke vergadering
- 1.4 Appelschrift: een schriftelijk protest tegen een beslissing van een kerkelijke vergadering bij de meerdere kerkelijke vergadering die bevoegd is om een besluit te nemen op het appel.
- 15 1.5 Appelbesluit: het besluit van een meerdere vergadering op het appel tegen het primaire besluit van kerkenraad of classis en tegen het besluit van de classis of de particuliere synode op een ingesteld appel.
- 1.6 Belanghebbende:
- 20 - ieder (doop of belijdend) lid dat en de kerkelijke vergadering die door een besluit in zijn belang wordt getroffen
 - ieder ander, die door een besluit rechtstreeks wordt getroffen, voor zover hij daarin in redelijkheid, zulks naar het oordeel van de kerkelijke vergadering, niet kan berusten.
- 25 1.7 Kerkelijke vergadering: de kerkenraad en de meerdere vergaderingen, te weten classis, particuliere synode (PS) en generale synode (GS).
- 1.8 Verweerder: de kerkenraad of kerkelijke vergadering die het primaire besluit heeft genomen waartegen het appel zich richt.
- 1.9 Commissie: een door een kerkelijke vergadering benoemde commissie, die tot taak heeft de behandeling van een revisieverzoek of appel door de kerkelijke vergadering voor te bereiden, desgewenst de betrokkenen te horen en door de vergadering te dienen met een advies. Een commissie bestaat uit minimaal drie leden, waarvan het merendeel is afgevaardigd naar de kerkelijke vergadering.
- 30 1.10 Commissie geschiloplossing: de door de PS op grond van de 'regeling voor een commissie geschiloplossing per particuliere synode' ingestelde commissie geschiloplossing.
- 35

Artikel 2 Reikwijdte

- 2.1 Deze regeling is van toepassing op verzoeken tot revisie van primaire besluiten van de kerkenraad, de classis, de PS en de GS.
- 40 2.2 Deze regeling is van toepassing op appels bij
 - de classis
 - de PS
 - de GS
- 45 tegen revisiebesluiten van respectievelijk de kerkenraad, de classis of de PS en op appel tegen appelbesluiten van de classis en de PS.
- 2.3 De regeling is ook van toepassing op besluiten betreffende de uitoefening van de kerkelijke tucht en betreffende de positie van ambtsdragers.

Artikel 3 Algemene bepalingen ten aanzien van besluiten

- 3.1 De kerkelijke vergaderingen nemen hun besluiten na goede voorbereiding en met verwerking van vroegere besluitvorming.
- 5 3.2 Besluiten over de positie van een ambtsdrager, die nadelig zijn voor de desbetreffende ambtsdrager en over de kerkelijke tucht worden niet genomen dan nadat de betrokken ambtsdrager respectievelijk het betrokken lid in de gelegenheid is gesteld zich over het voornemen tot het besluit uit te laten.
- 10 3.3 Een tot een bepaalde persoon gericht besluit en de kennisgeving van een ander besluit maken melding van de uiterste termijn waarop tegen dit besluit revisie kan worden aangevraagd.
- 3.4 Bij kennisgeving van het besluit op het revisieverzoek wordt melding gemaakt dat appel kan worden aangetekend en van de (roepende kerk van) de kerkelijke vergaderingen waarbij dit moet gebeuren.
- 15 3.5 De revisie- en appeltermijn bedraagt één maand na dagtekening van het besluit voor personen en voor kerkenraden. Voor andere kerkelijke vergaderingen bedraagt de termijn één maand na de datum van de eerstvolgende vergadering van de desbetreffende kerkelijke vergadering. Wanneer het besluit zich niet richt tot een persoon, maar is bekend gemaakt in een kerkblad, begint de termijn op de dag van de publicatie van het kerkblad.
- 20 3.6 Als datum van kennisneming van besluiten van de GS:
- voor personen en kerkenraden: het einde van de maand waarin het besluitenboekje van de desbetreffende GS verschijnt;
  - voor de overige kerkelijke vergaderingen: de datum waarop deze aansluitend aan de gehouden GS vergaderen.
- 25

Artikel 4 Het instellen van een revisieverzoek

- 4.1 Iedere belanghebbende heeft het recht een revisieverzoek in te dienen tegen een besluit.
- 30 4.2 Tegen een besluit van een kerkenraad, dat niet schriftelijk aan hem is meegedeeld, kan een belanghebbende een revisieverzoek indienen, nadat het besluit schriftelijk aan hem is meegedeeld, dan wel nadat de belanghebbende om schriftelijke mededeling van het besluit heeft verzocht en vier weken zijn verstreken sinds dit verzoek.
- 35 4.3 Alvorens men een appel op een primair besluit indient, dient men zich allereerst tot de kerkelijke vergadering te wenden die het aangevochten besluit nam, met het verzoek het besluit te herzien. Daarbij dienen de redenen uitdrukkelijk vermeld te worden. Pas wanneer deze kerkelijke vergadering niet of onvoldoende tegemoet komt aan de appellant, staat de weg van appel open.
- 40 4.4 Op het indienen en de behandeling van een revisieverzoek is het bepaalde in de artikelen 5 tot en met 9 van overeenkomstige toepassing, tenzij hieronder anders is bepaald.
- 45 4.5 Een revisieverzoek tegen een primair besluit heeft opschortende werking totdat op het verzoek is beslist. Wanneer daarna appel wordt ingesteld, heeft dat geen opschortende werking meer, tenzij de kerkelijke vergadering redenen aanwezig acht om dat toch te doen.
- 50 4.6 Met het oog op 4.5 zullen de vergaderingen van classis en PS altijd conditioneel gesloten worden met de afspraak dat de besluiten wettig worden wanneer er op de uiterste datum geen revisie is aangevraagd. Wanneer dat wel gebeurt, zal het moderamen deze kerkelijke vergadering opnieuw bijeenroepen.

- 4.7 Wanneer eenmaal de weg van appel wordt bewandeld, kan er geen revisieverzoek meer worden ingediend op het appelbesluit.

Artikel 5 Het instellen van een appel

- 5 5.1 Alleen belanghebbenden van wie een revisieverzoek is afgewezen kunnen in appel gaan tegen het besluit tot afwijzing van het revisieverzoek.
- 5.2 Een appel wordt schriftelijk ingesteld bij de (roepende kerk van de) kerkelijke vergadering die bevoegd is over het appel te oordelen. Appellant dient een afschrift van het appelschrift te doen toekomen aan verweerder.
- 10 5.3 Het appelschrift bevat:
- a. naam en handtekening van de indiener en dagtekening van het appel;
  - b. een aanduiding van het besluit waartegen het appel zich richt en van de korte inhoud van dat besluit;
  - 15 c. de grond(en) waarop het appel berust, in die zin dat duidelijk is dat en waarom het besluit volgens appellant in strijd is met de Heilige Schrift, de belijdenis van de kerk en/of de aanvaarde kerkorde en synodale besluiten, dan wel waarom de kerkelijke vergadering die het besluit heeft genomen in redelijkheid niet tot dit besluit heeft kunnen komen.

20 *Artikel 6 Ontvankelijkheid van het appel*

- 6.1 Een appel dat niet tijdig is ingediend, dat niet voldoet aan de in artikel 4 en 5 genoemde vereisten of dat niet is ingesteld door een belanghebbende wordt niet-ontvankelijk verklaard.
- 25 6.2 In afwijking van het in artikel 6.1 bepaalde blijft niet-ontvankelijkheid vanwege een termijnoverschrijding achterwege wanneer én (1) het appel niet is ingesteld door een kerkelijke vergadering, én (2) in het besluit waartegen het appel is gericht de in artikel 3.3 bedoelde kennisgeving ontbreekt én (3) aannemelijk is dat het appellant vanwege het achterwege blijven van deze mededeling niet duidelijk was wanneer de appeltermijn tegen het besluit verstreken was.
- 30 6.3 Indien een appelschrift niet voldoet aan de in artikel 5 vermelde vereisten, wordt aan appellant een termijn van vier weken gesteld om het appelschrift zo aan te vullen dat alsnog aan deze vereisten wordt voldaan. Deze termijn kan om klemmende redenen worden verlengd met vier weken. In afwijking van het bepaalde in artikel 6.1 blijft niet-ontvankelijkheid achterwege wanneer binnen de
- 35 gestelde (verlengde) termijn alsnog aan de vereisten wordt voldaan.
- 6.4 Indien appellant het toezenden van een afschrift van het appelschrift als bedoeld in artikel 5.2 achterwege heeft gelaten, wordt aan hem een termijn van twee weken gesteld om dat alsnog te doen. In afwijking van het bepaalde in artikel 6.1 blijft niet-ontvankelijkheid achterwege wanneer binnen deze termijn alsnog aan de
- 40 vereisten wordt voldaan.

Artikel 7 Behandeling van het appel – de voorbereiding

- 7.1 De kerkelijke vergadering beoordeelt of het appel ontvankelijk is.
- 7.2 De kerkelijke vergadering kan ter voorbereiding van de behandeling van het appel
- 45 een commissie instellen.
- 7.3 De kerkelijke vergadering stelt verweerder in de gelegenheid met een verweerschrift op het appel te reageren. Het verweerschrift wordt door de verweerder in afschrift naar de appellant gestuurd.

Artikel 8   Behandeling van het appel – de commissie

- 8.1 De commissie doet alles wat nodig is ter voorbereiding op een adequate behandeling van het appel door de kerkelijke vergadering.
- 5 8.2 De commissie hoort, indien nodig, appellant en verweerder, zo mogelijk in elkaars aanwezigheid, zulks ter beoordeling van de commissie. Appellant heeft de bevoegdheid zich bij het horen te laten bijstaan door een woordvoerder. Wanneer de commissie appellant niet hoort, stelt zij hem in de gelegenheid schriftelijk op het verweerschrift te reageren.
- 10 8.3 Indien de appellant door ziekte of andere omstandigheden, zulks ter beoordeling van de commissie, niet in staat is te worden gehoord, zal de commissie het horen van appellant voor een termijn van maximaal vier weken, te verlengen met een termijn van nogmaals vier weken, aanhouden.
Indien appellant aangeeft dan nog niet te kunnen worden gehoord, stelt de commissie hem in de gelegenheid zich te laten vertegenwoordigen door een woordvoerder, dan wel schriftelijk op het verweerschrift te reageren. Indien appellant hiervan geen gebruik maakt, heeft de vergadering het recht het appel te behandelen zonder dat appellant gehoord is.
- 15 8.4 De commissie kan, indien nodig, het oordeel vragen van een of meer deskundigen. Voordat de commissie daartoe overgaat, zal zij appellant en verweerder in de gelegenheid stellen zich uit te laten over de persoon van de deskundige(n) en de aan deze(n) te stellen vragen. Indien een of meer deskundigen worden benoemd, kan de commissie besluiten de deskundige(n) te horen. Appellant en verweerder kunnen desgewenst bij dit horen aanwezig zijn.
- 20 8.5 Van het horen van appellant en betrokkene en van het horen van eventuele getuigen en deskundigen wordt een verslag opgesteld. Het conceptverslag wordt aan appellant en betrokkene verstrekt. Aan appellant en verweerder wordt een redelijke termijn gesteld schriftelijk op het conceptverslag te reageren. De door de commissie overgenomen opmerkingen worden in het definitieve verslag verwerkt. Het definitieve verslag en de schriftelijke reacties van appellant en verweerder op het conceptverslag worden aan het definitieve rapport van de commissie gehecht.
- 30 8.6 De commissie maakt een rapport op van haar bevindingen. Dit rapport bevat een verslag van de door haar vastgestelde feiten (het feitelijk deel van het rapport), een advies over de gegrondheid van het appel en, zo mogelijk, een concept beslissing. De commissie zal appellant en verweerder het concept van het feitelijk deel van het rapport doen toekomen en hen in de gelegenheid stellen binnen een redelijke termijn schriftelijk op dit concept te reageren. De door de commissie overgenomen opmerkingen worden in het definitieve rapport verwerkt. De schriftelijke reacties van appellant en verweerder worden aan het definitieve rapport gehecht.
- 35 8.7 Appellant en verweerder ontvangen een afschrift van het feitelijk deel van het definitieve rapport en van de aan het rapport gehechte definitieve verslagen.
- 40 8.8 De commissie verstrekt appellant en verweerder de stukken, die zij ten grondslag legt aan haar advies. Voor zover het vertrouwelijke stukken betreft, worden deze slechts verstrekt wanneer en appellant en verweerder toezeggen de vertrouwelijkheid van de stukken te zullen respecteren. Wanneer de stukken notulen van kerkelijke vergaderingen betreffen, zullen slechts die gedeelten van de notulen beschikbaar worden gesteld die van belang zijn voor de beoordeling van het appel. De commissie kan, ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer van in de stukken genoemde personen, de namen van deze personen onleesbaar maken.
- 45

Artikel 9   Behandeling van het appel – de kerkelijke vergadering

- 5 9.1 Indien een commissie is ingesteld, zullen appelland en verweerder en degenen die hen hebben geadviseerd niet aanwezig zijn bij de behandeling van het appel door de kerkelijke vergadering.
- 9.2 Indien geen commissie is ingesteld, worden zo nodig zowel appelland als verweerder uitgenodigd om hun standpunt toe te lichten en om vragen te beantwoorden. Het bepaalde in artikel 8.2 en 8.3 is van overeenkomstige toepassing.
- 10 9.3 De afgevaardigden van verweerder naar de kerkelijke vergadering die het appel behandelt, zijn niet aanwezig bij de beraadslagingen door de kerkelijke vergadering over het appel.
- 9.4 De kerkelijke vergadering kan, indien nodig, getuigen horen en deskundigen raadplegen. Het bepaalde in artikel 8.4 en 8.5 is van overeenkomstige toepassing.
- 15 9.5 Op de behandeling van het appel door de kerkelijke vergadering is artikel 8.8 van overeenkomstige toepassing.
- 9.6 De kerkelijke vergadering beoordeelt of op basis van de vastgestelde feiten bewezen is dat het bestreden besluit in strijd is met de Heilige Schrift, de belijdenis van de kerk en/of de aanvaarde kerkorde en synodale besluiten, dan wel verweerder in redelijkheid niet tot dit besluit heeft kunnen komen. De bewijslast ten aanzien van de feiten rust op appelland.
- 20 9.7 Het besluit van de kerkelijke vergadering op het appel wordt op schrift gesteld en aan appelland en verweerder verstuurd.
- 9.8 Het besluit van de kerkelijke vergadering bevat een duidelijke conclusie ten aanzien van het appel - niet-ontvankelijk, gegrond of ongegrond - en is duidelijk gemotiveerd. Indien het besluit door een commissie is voorbereid, kan voor de motivering van het besluit worden volstaan met een verwijzing naar het rapport van de commissie. In dat geval dient het rapport aan besluit te worden gehecht.
- 25 9.9 Appelland en verweerder hebben geen recht op een verslag van de beraadslagingen ten aanzien van het appel door de kerkelijke vergadering.
- 30

Artikel 10   Appel tegen het appelbesluit

- 35 10.1 Tegen het appelbesluit kan appel worden ingesteld bij de PS (als het appelbesluit door de classis is genomen) of bij de GS (als het appelbesluit door de PS is genomen). In het eerste geval staat tegen het besluit van de PS nog appel open bij de GS.
- 10.2 Het in artikel 10.1 bedoelde appel kan alleen worden ingesteld door degenen die appel hebben ingesteld tegen het primaire besluit en door de kerkelijke vergadering die dat besluit heeft genomen.
- 40 10.3 Op de appelprocedure ten aanzien van het appelbesluit is het bepaalde in artikel 3, 4 (met uitzondering van 5.1, 5.2 en), 5, 6, 7 en 8 van overeenkomstige toepassing.
- 10.4 De scriba van de roepende kerk stuurt een afschrift van het appel tegen het appelbesluit naar de in artikel 10.2 bedoelde partij(en) die geen appel heeft (hebben) ingesteld tegen het appelbesluit en stelt hem (hen) in de gelegenheid een verweerschrift in te dienen.
- 45 10.5 Indien het appel tegen het appelbesluit gegrond wordt verklaard, doet de PS (of de GS, indien sprake is van een appel tegen een appelbesluit van de PS) wat de classis (respectievelijk de PS) had behoren te doen op het appel tegen het primaire besluit.

Artikel 11 Verhouding tot de geschillenregeling

- 5 11.1 Het aanhangig maken van een geschil bij de door de PS ingestelde commissie geschiloplossing verhindert niet dat de partij die het geschil aanhangig heeft gemaakt bij de commissie geschiloplossing appel instelt tegen een primair besluit of een appelbesluit, dat onderwerp is van of samenhangt met het geschil dat aanhangig wordt gemaakt. Door het aanhangig maken van een geschil wordt de appeltermijn niet verlengd.
- 10 11.2 Wanneer tijdens de appelprocedure ten aanzien van een primair besluit of een appelbesluit een geschil door de commissie geschiloplossing in behandeling wordt genomen, wordt de appelprocedure opgeschort. De procedure wordt vervolgd wanneer partijen meedelen dat zij hun geschil niet hebben opgelost.